

УДК 911.3

Зеленчук В.Р.

Ефективність функціонування та конкурентоспроможність регіонального промислового комплексу (на прикладі Вінницької області)

Постановка проблеми. Найважливішою характеристикою господарювання на всіх рівнях – від рівня окремо взятого підприємства – до рівня національної економіки – виступає ефективність виробництва. Під нею зазвичай розуміється ступінь, а точніше – раціональність, використання ресурсного потенціалу, організаційно-виробничої структури, фінансово-економічної діяльності тощо. У найбільш загальному випадку вона відображає співвідношення отриманих результатів і витрат суспільного виробництва. Звичайно, чим вищим є результат при постійних витратах і чим швидшими є темпи його приросту в розрахунку на одиницю витрат суспільно необхідної праці, тим вищою є ефективність виробництва.

Ефективність промислового виробництва на регіональному рівні є не що інше як ефективність функціонування регіонального промислового комплексу (РПК) – регіонального поєднання об'єктів, тісно взаємозв'язаних у процесі виробництва і транспортування до споживачів промислової продукції або послуг [5, с. 59].

Безумовно, ефективність – найважливіша узагальнююча характеристика результативності функціонування РПК та його елементів. Найчастіше вона вимірюється відношенням розмірів чистої продукції (або доданої вартості) до сукупних затрат виробничих ресурсів. При цьому ефективність використання в РПК різних видів виробничих ресурсів (матеріальних, людських, фінансових та інформаційних) може бути різною. Це залежить насамперед від структури видів

діяльності РПК.

Висока ефективність виробництва РПК поряд із параметрами якості продукції створюють необхідний базис для досягнення і підтримання його конкурентоспроможності. Отже, дослідження ефективності функціонування РПК в контексті підвищення його конкурентоспроможності має не лише теоретичне, а й вагомим практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ці проблеми розглядалися у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених: Н. Н. Бурцева [1], С. Г. Важеніна та І. С. Важеніної [2-4], В. І. Захарченка [5], С. І. Іщука та О. В. Гладкого [6; 7], А. Ф. Павленка, Я. Б. Олійника та А. В. Степаненка [8], Л. О. Петкової [9], Г. П. Підгрушного [10], М. Портера [11], В. В. Прядка [12], А. І. Татаркіна [13] та ін. Однак у більшості з них вони розглядалися не спеціально, а в комплексі з іншими проблемами.

Постановка завдання. Метою статті є спеціальне дослідження ефективності виробництва у РПК, зокрема у промисловому комплексі (ПК) Вінницької області, як фактора-стимулятора (що визначає конкурентні переваги комплексу) і фактора-дестимулятора (що стримує розвиток комплексу і заважає формуванню промислового бренду території).

Виклад основного матеріалу дослідження. Рівень ефективності виробництва у ПК Вінницької області залежить від багатьох факторів, які діють як окремо, так і в поєднанні.

Ринковий механізм, зазвичай, стимулює підвищення ефективності використання окремих виробничих факторів. На практиці це проявляється у зниженні матеріаломісткості виробництва, підвищенні продуктивності праці, фондівіддачі тощо. У ті періоди, коли ці фактори діють у позитивному (стимулюючому) напрямку, це веде до підвищення загальної ефективності виробництва, якщо ж вони діють у негативному (дестимулюючому) напрямку, то навпаки – до її зниження.

Сила впливу кожного фактора на ефективність функціонування ПК області знаходить своє відображення у структурі операційних витрат на виробництво продукції (табл. 1).

Таблиця 1

**Структура витрат на виробництво у промисловому комплексі
Вінницької області.**

Статті витрат	Обсяг витрат, тис. грн.			Частка у загальних витратах, %		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Матеріальні витрати	294791,5	306952,7	405695,9	63,75	61,78	45,58
Амортизація	15021	17634	22703,9	3,25	3,55	2,55
Витрати на оплату праці	56073,1	70484,6	93467,8	12,13	14,19	10,50
Відрахування на соціальні заходи	19600,9	23902,5	32470,6	4,24	4,81	3,65
Інші операційні витрати	76907,1	77850,7	335644,7	16,63	15,67	37,71
Всього	462393,6	496824,5	889982,9	100,00	100,00	100,00

Аналізуючи в динаміці структуру вартості промислового продукту області, відзначимо, що найбільшу частку у загальних витратах складають матеріальні витрати, які в 2005 та 2006 рр. становили майже 2/3 усіх витрат. Це свідчить про високу матеріаломісткість промислової продукції області. Але потрібно зазначити, що частка матеріальних витрат у 2007 р. – проти 2006 р. – суттєво

знизилася – в 1,3 рази, що, безумовно, є прогресивною тенденцією. Спробуємо з'ясувати за рахунок чого це відбулося.

Найбільш матеріаломісткими в 2007 р. були види діяльності добувної промисловості, у них показники матеріальних витрат були в середньому на 5,62%, вищі ніж аналогічні показники у переробній промисловості. Хоча ще в 2005 р. спостерігалася протилежна ситуація: частка матеріальних витрат у переробній промисловості була на 23,35% більшою, ніж у добувній.

Серед найбільш матеріаломістких видів діяльності переробної промисловості (станом на 2007 р.) слід виділити: виробництво гумових та пластмасових виробів, хімічне виробництво, виробництво харчових напоїв та тютюнових виробів. У структурі витрат цих видів діяльності 2/3 становлять саме матеріальні витрати. А найменшою часткою матеріальних витрат (близько 1/5 в структурі витрат) виділяється оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; причому – порівняно з 2005 р. – частка матеріальних витрат у цьому виді діяльності зменшилися в 2,6 рази. Оскільки частка цього виду діяльності є досить значною у структурі виробництва переробної промисловості, то це позначилося і на загальному скороченні матеріаломісткості переробної промисловості області.

У ПК області намітилася тенденція до зменшення частки витрат на оплату праці та соціальні заходи. За досліджуваний період вона скоротилася в 1,16 рази. Однак цю тенденцію можна вважати позитивною лише за умови, що такими ж темпами зростатиме продуктивність праці. А вона за цей період практично не змінилася.

Зрозуміло, шор ті види діяльності, у структурі витрат яких частка витрат на оплату праці та соціальні заходи є найбільшою потребують розробки і реалізації спеціальних заходів із трудовбереження. Серед промислових видів діяльності області найбільше цього потребує легка промисловість, зокрема виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, у ньому витрати на оплату праці у загальних витратах становлять 42,38%.

До інших операційних витрат у ПК області увійшли видатки, пов'язані зі збутом продукції, сертифікацією продукції, орендною платою, обов'язковим страхуванням майна, сплатою відсотків за банківські послуги (короткотермінові кредити і позики), оплатою послуг окремих категорій працівників, пожежної і сторожової охорони тощо. До речі, у 2007 р. зазначені витрати зросли в 2,4 рази – порівняно з 2005 р. Особливо значними ці витрати є в обробленні деревини та виробництві виробів з деревини. На них припадає майже третина усіх операційних витрат, причому вони зросли за 2005-2007 рр. в 2,9 рази.

Найменша частка витрат у ПК області припадає на амортизацію, частка якої у 2007 р. становила трохи більше 2,5%, а проти попереднього року вона зменшилася на 1%. Однак, у більшості видів діяльності, окрім виробництва електроенергії, газу та води, вона не впливає суттєво на вартість продукції. З іншого боку – малі відрахування на майбутні капіталовкладення звужують відтворювальний потенціал ПК області. Тому цю тенденцію не слід розглядати однобоко, вона має і позитивні, і негативні сторони.

Сукупна дія усіх факторів знайшла відображення у загальному обсязі витрат на виробництво у ПК Вінницької області, який зріз упродовж 2005-2007 рр. в 1,92 рази. Але зростання витрат може відбуватися без нарощування обсягів виробництва і навіть при їх скороченні. Якщо обсягів виробництва і реалізації промислової продукції і послуг будуть більшими від витрат

виробництва, то ми матимемо прибуток – позитивний фінансовий результат від промислової діяльності, в протилежному разі – збиток, тобто від’ємний фінансовий результат. Подивимось, що ми маємо у ПК вінницької області.

У 2007 р. прибуток від промислової діяльності у області становив 278,4 млн. грн., збиток – 281,4 млн. грн.; в результаті від’ємний фінансовий результат від промислової діяльності склав 3 млн. грн., що на 84,2 млн. грн. краще аналогічного показника за 2004 р. (табл. 2).

Як видно з табл. 2, рентабельність (співвідношення прибутку і витрат) промислової діяльності по області у 2007 р. (порівняно з 2004 р.) значно зросла (на 1,25%), хоча й залишилася від’ємною (-0,02%).

Рентабельність добувної промисловості за цей період зросла в 2,3 рази. Цей вид промислової діяльності є, зокрема, рентабельним у Вінницькому, Жмеринському, Калинівському та Тиврівському районах.

Позитивні тенденції щодо зростання ефективності діяльності характерні і для виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів. Насамперед це стосується підприємств цього виду діяльності, які розміщені у містах Вінниці, Жмеринки та Козятині, а також у Бершадському, Калинівському та Погребищенському районах.

Текстильне виробництво в області загалом є рентабельним, але його ефективність сильно диференціюється в розрізі міст і районів. Найкращі результати це виробництво має у м. Ладижин, а найгірші – в Козятинському районі та м. Жмеринці (тут взагалі працюють нерентабельні підприємства).

В целюлозно-паперовому виробництві і поліграфічній промисловості ще більші територіальні відмінності в ефективності виробництва. Розмах варіації показника рентабельності становить 99,4%: максимум – у Тиврівському районі (17,7%), мінімум – у Тростянецькому (-81,3%).

Рентабельність хімічного виробництва в області за останні роки значно зросла – за рахунок позитивних результатів від промислової діяльності підприємств міст Вінниці й Могилів-Подільського, а також Гайсинського й Крижопільського районів.

Виробництво іншої неметалевої продукції відмічається ефективною діяльністю його підприємств у містах Вінниці, Ладижині і Хмільнику та Гайсинському й Іллінецькому районах. Натомість підприємства Козятинського та Тульчинського районів цього виду діяльності характеризуються від’ємними показниками рентабельності.

У виробництві машин та устаткування в 2007 р. відмічався додатний результат в діяльності підприємств міст Вінниці й Хмільника та Вінницького, Іллінецького, Теплицького й Шаргородського районів, що в результаті призвело до позитивних зрушень в цьому виді промислової діяльності в цілому по області. Найнижча рентабельність цього виду діяльності (-37,8%) відмічається в Чернівецькому районі.

Порівняно з 2004 р. рентабельність виробництва електричного, електронного та оптичного устаткування в 2007 р. зросла і становила 2,11%, але цей показник в територіальному розрізі мав значну варіацію – від 14,1% в м. Хмільнику – до -47,4% в Гайсинському районі.

Найбільш збитковими серед видів промислової діяльності області в 2007 р. були виробництво шкіри та виробів зі шкіри, оброблення деревини та виробів з деревини, виробництво гумових та пластмасових виробів, виробництво

Таблиця 2.

Показники, що характеризують фінансові результати діяльності у промисловому комплексі Вінницької області, тис. грн.

Види діяльності	2004			2007			Рентабельність галузей, %	
	Разом витрати	Чистий прибуток	Чистий збиток	Разом витрати	Чистий прибуток	Чистий збиток	2004	2007
Добувна промисловість	101181,8	3894,8	1519,9	287887,9	26611,5	10845,4	2,35	5,48
Обробна промисловість	6777433	146542,2	236108,8	12714542	251799,9	270585,1	-1,32	-0,14
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	4349110	101526,6	110179,1	7893137	147745,9	118640,6	-0,20	0,37
Текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	120429,3	2533,8	1478,7	149951	2403,5	2211,3	0,88	0,13
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	1958,3	0,3	584,8	3159	11,3	299,6	-29,85	-9,13
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	75582,9	1037,5	817,2	571121,4	2220,1	52166,5	0,29	-8,75
Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	69666,4	1514,2	2225,6	136178,8	6962,3	3703,7	-1,02	2,39
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення та ядерних матеріалів	160	4,5	0	342,6	0	32,3	2,81	-9,43
Хімічне виробництво	197562,2	6598,8	59005,9	159588,2	14305,9	4337,2	-26,53	6,25
Виробництво гумових та пластмасових виробів	61278	1874	354,7	152432,8	2378,9	9131,1	2,48	-4,43
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	145889,5	2485	6300,7	526328,7	20511,1	5303,1	-2,62	2,89
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	175909,5	6138,7	4893,5	388438,1	11498,6	6561,9	0,71	1,27
Виробництво машин та устаткування	474045,4	9594	20615,6	768580,2	18288,4	14827,2	-2,33	0,45
Виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	92258,3	3975	5090,3	255795,7	9355,6	3966,4	-1,21	2,11
Виробництво транспортних засобів та устаткування	109588,7	1021,6	5603,5	121333	1072,6	2807,8	-4,18	-1,43
Інші галузі промисловості	125101,7	3469,7	2141,5	312978,9	3851,2	9901,7	1,06	-1,93
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	778892,8	4768,5	16817,7	1275177	11194,5	36694,7	-1,55	-2,00
По області	6878614	150437	237628,7	13002430	278411,4	281430,5	-1,27	-0,02

електроенергії, газу та води.

Поглиблення аналізу ефективності діяльності промислового комплексу області досягається і за рахунок оцінки використання основних засобів, які є матеріальною базою його розвитку.

За нашими розрахунками, основні засоби найбільш ефективно використовуються в Немирівському, Погребищенському, Іллінецькому та Тульчинському районах, а також у м. Ладижин. Протилежна ситуація спостерігається в Чернівецькому та Оратівському районах, в яких на низькій ефективності використання основних засобів найбільше позначається висока фондомісткість продукції.

Ефективність виробництва у ПК Вінницької області є визначальним чинником його конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність досліджуваного ПК є порівняльною (щодо інших ПК) характеристикою його можливостей та можливостей його територіальних елементів, видів діяльності, підприємств щодо збуту товарів на певному ринку. Ці можливості залежать від відповідності товару вимогам того чи іншого ринку. Загалом конкурентоспроможність ПК визначають вісім основних факторів: 1) відкритість; 2) управління; 3) фінанси; 4) технологія; 4) інфраструктура; 6) менеджмент; 7) праця; 8) інститути [1, с. 96-99].

У забезпеченні конкурентних переваг ПК області все більшу роль відіграють нематеріальні фактори, зокрема імідж (репутація) регіону [4, с. 72]. Це пов'язано з тим, що імідж регіону формує сприятливий клімат для інвестицій (в тому числі іноземних), для розширення ринків збуту продукції регіональних виробників, для залучення трудових ресурсів тощо.

До числа об'єктивних факторів, що формують імідж регіону, відносяться ресурсна база та інфраструктура. Важливе значення також мають застосовувані в регіоні технології, довіра до бізнес-еліти, якість експертної інформації про перспективні бізнес-проекти, рівень і якість керівництва [4, с. 74]. Але територіальна індивідуальність («неповторність») є базою для формування іміджу (бренду) регіону.

Бренд – це виключно позитивна різновидність розвинутого, сильно-вираженого іміджу регіону [4, с. 81]. Він є переважаючим способом ідентифікації території, виділення її серед інших регіонів, притягнення до неї уваги потенційних «споживачів» та важливим способом реалізації її конкурентних переваг.

Яскравим прикладом бренду території ПК Вінницької області є компанія «Nemiroff», яка має дочірні структури не тільки в Україні, але й за кордоном. До «Nemiroff Холдинг» входять: керуюча (материнська) компанія «Nemiroff» (Київ), ДП «Алко Інвест» (Хмельницький), УВК «Nemiroff» (Немирів, Вінницька область), ДП «Немирофф-медіа» (Київ), ТД «Nemiroff» (Росія, Москва), «Nemiroff Polska» (Польща, Варшава). Компанією за період з 1998 по 2006 р було створено 22 нових видів продукції (табл. 3).

Зокрема в презентабельній упаковці на ринок поставляються: звичайні горілки – «Українська пшениця», «Nemiroff оригінальна» тощо; елітна горілка – «LEX» та горілка преміум-класу «Premium». Особливе місце належить такій унікальній горілці, як «Українська медова з перцем»

З 2000 р. компанія розширила географію експорту продукції з 7 країн світу до 52 країн, а в Росії, Латвії та Вірменії за обсягами імпорту «Nemiroff» випередив усі інші марки, в тому числі і всесвітньо відомих виробників.

Одним з важливих показників її розвитку є обсяги випуску продукції, про

Таблиця 3.

Хронологія введення напоїв у виробництво з торговою маркою Nemiroff [14].

№ п/п	Назва продукції	Дата впровадження в виробництво
1.	Немирівська	1998
2.	Немирівська особлива	1998
3.	Nemiroff premium	1999
4.	Nemiroff Premium Currant	2001
5.	Кльовая	2001
6.	Неміров	2002
7.	Nemiroff «Украинская пшеница»	2002
8.	Lex	2002
Настоянки		
9.	Nemiroff Light	2003
10.	Nemiroff «Украинская медовая с перцем»	2002
11.	Nemiroff «Житня з медом»	2003
12.	Клюква на коньяке Nemiroff крепость 21% об	2003
13.	Лимон – Nemiroff 38% об	2005
Напої слабоалкогольні		
14.	TOP SPY Mr.Orange	2004
15.	TOP SPY Mr.Peach	2004
16.	TOP SPY Mr. Lemon	2004
17.	TOP SPY Mr.Grape	2004
18.	Jolly SPY «Текила-кактус»	2004
19.	Jolly SPY «Виски-кола»	2004
20.	Jolly SPY «Джин-тоник»	2004
21.	Jolly SPY «Ред бренди»	2004
22.	Jolly SPY «Голубой ром»	2004

що свідчать показники табл. 4.

Таблиця 4.

Реалізація лікєро-горілчаної продукції компанії «Nemiroff» за 2005 рік [14].

№ п/п	Місяць	2005				Темп росту 2005 до 2004	
		внутрішній ринок		експорт		внутрішній ринок	експорт
		пляшок	тис. дал	пляшок	тис. дал		
1.	Січень	3430992	183,83	6583968	306,10	94,79	202,58
2.	Лютий	4455910	203,64	7606385	383,50	110,69	226,39
3.	Березень	5116438	262,97	6054792	276,90	98,48	101,88
4.	Квітень	5532247	253,30	6661047	345,30	112,17	135,46
5.	Травень	4896817	198,16	6285742	326,20	128,85	194,98
6.	Червень	5903687	233,23	7553877	399,70	133,61	187,74
7.	Липень	5253204	246,55	8729027	357,10	109,54	125,21
8.	Серпень	5763179	279,38	9096882	425,80	105,18	119,24
9.	Вересень	5463957	247,40	9964848	446,40	109,66	131,02
10.	Жовтень	5272317	250,52	11253524	535,60	101,57	140,28
11.	Листопад	6198678	305,06	13107316	551,6	99,06	149,24
12.	Грудень	8484043	442,13	12658760	656,8	99,69	203,47
Всього		65770969	3106,17	105556168	5011	107,60	152,56

Як видно з табл. 4, обсяг реалізованої продукції на кінець 2005 року на внутрішньому ринку зріс в 2,5 рази, і на зовнішньому – в 2,1 рази.

На заводі постійно оновлюється обладнання – зношеність основних фондів не перевищує 10%. Враховуючи зростання обсягів експорту, навесні 2002 року

було розпочато будівництво нового заводу, яке було успішно завершене 2004 року. Бурхлива інвестиційна діяльність компанії дозволила їй нарощувати обсяги виробництва, про що свідчать показники табл. 5.

Таблиця 5.

Обсяги капітальних інвестицій та динаміка виробництва продукції компанії «Nemiroff» за 2003-2007 рр.*

	2003	2004	2005	2006	2007
Інвестиції в основний капітал, тис. грн.	179,0	32345,0	23308,0	36405,0	15132,0
Обсяг реалізованої промислової продукції, тис. грн.	442379,2	786750,6	1034387,4	851337,6	1203095,1

*Джерело: матеріали Головного управління статистики у Вінницькій області.

На думку західних експертів, аналогів нового заводу за технічним оснащенням та використанням технологічних рішень немає в Європі.

Щорічно показники росту компанії складають більше 40%, а в 2007 р. обсяг реалізованої промислової продукції зріс проти 2003 року на 63%. Цього компанія змогла досягти завдяки:

- сучасній виробничій базі;
- відмінній організації контролю над усім життєвим циклом продукції (шляхом розробки і реалізації програм в галузі управління якістю);
- ефективній маркетинговій політиці;
- оптимальному поєднанню екстенсивного та інтенсивного методів освоєння внутрішніх ринків;
- гнучкій політиці збуту продукції на міжнародних ринках (логотип «Nemiroff» став постійним супутником найбільш рейтингових боїв світового професіонального боксу, що проводяться в США і Західній Європі).

За результатами 2003 і 2004 років рейтинг Світового Клубу Мільйонерів, що представляє найбільш алкогольні бренди, два роки підряд визнавав компанію «Nemiroff» міжнародним брендом № 1 у світі за динамікою розвитку. В загальному рейтингу світових виробників алкоголю компанія за 3 роки піднялась з 33 на 13 місце. А серед виробників горілки бренд «Nemiroff» значиться на 3-му місці, поступаючись тільки брендам «Smirnoff» і «Stolichnaya».

Висновки. Отже, тільки підвищення ефективності виробництва у регіональних промислових комплексах, в тому числі й Вінницької області, може забезпечити підвищення їх функціональної стійкості в умовах загострення конкуренції на національному та міжнародних ринках. Однак неможливо одночасно забезпечити зростання ефективності виробництва за усім колом видів діяльності і підприємств. Тому необхідно обрати окремі «точки зростання» (види діяльності, підприємства), які з часом можуть стати промисловим брендом території. Характерним прикладом може бути компанія «Немірофф», яка вже стала промисловим брендом Вінницької області.

1. Бурцев Н. Н. Промышленность России в условиях развития конкурентной среды: региональный аспект / Н. Н. Бурцев. – М. : Наука, 2003. – 319 с.
2. Важенин С. Г. Конъюнктура конкурентоспособности региона / С. Г. Важенин // Регион : экономика и социология. – 2004. – № 3. – С. 23-38.
3. Важенина И. С. Теоретико-методологические основы определения сущности репутации территории. – Екатеринбург : Ин-т экономики УрО РАН, 2006.
4. Важенина И. С. Имидж как конкурентный ресурс региона / И. С. Важенина, С. Г. Важенин // Регион : экономика и социология. – 2006. – № 4. – С. 72-84.
5. Захарченко В. І. Трансформаційні процеси у промислових територіальних системах України. – Вінниця : Гіпаніс, 2004. – 548 с.
6. Ішук С. І. Промислові комплекси

України. Наукові основи територіальної організації : навч. посіб. / С. І. Ішук. – К. : вид. Паливода А.В., 2003. – 248 с. **7.** Ішук С. І. Київська господарська агломерація : досвід регіонального менеджменту / С. І. Ішук, О. В. Гладкий. – К. : Обрії, 2005. – 239 с. **8.** Павленко А. Ф. Основи регіональної діагностики : навч. посіб. / А. Ф. Павленко, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К. : Обрії, 2003. – 69 с. **9.** Петкова Л. О. Економічне зростання в Україні: регіональний вимір / Л. О. Петкова. – Черкаси : ЧДТУ, 2004. – 271 с. **10.** Підгрушний Г. П. Промисловість і регіональний розвиток України (теорія та практика суспільно-географічного дослідження) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора геогр. наук : 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / Г. П. Підгрушний ; Ін-т геогр. НАН України. – К., 2007. – 40 с. **11.** Портер М. Конкуренція / Майкл Э. Портер ; пер. с англ. – М. : Вільямс, 2000. – 495 с. **12.** Прядко В.В. Економічна ефективність виробництва: проблеми теорії та методології / В. В. Прядко. – К. : Наук. думка, 2003. – 282 с. **13.** Татаркин А. И. Формирование конкурентных преимуществ регионов / А. И. Татаркин // Регион : экономика и социология, 2006. – № 1. – С. 141-154. **14.** http://www.nemiroff.ua/img/pdf/rus_export_strany_2000_2005.pdf.

It is proved that only increase of efficiency of production in regional industrial complexes, including the Winnitca area, can provide the increase of their functional firmness in the conditions of sharpening of competition on national and international markets. On an example companies «Nemiroff» are shown that the competitiveness of regions is provided foremost due to their brands.